

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet elektrotehnike i računarstva

**Primjedbe Fakulteta elektrotehnike i računarstva
Sveučilišta u Zagrebu na nacрте prijedloga Zakona
o znanstvenoj djelatnosti, Zakona o visokom
obrazovanju i Zakona o sveučilištu**

Zagreb, 5. svibnja 2011.

OPĆE PRIMJEDBE NA NACRTE PRIJEDLOGA TRIJU ZAKONA

Razumijemo namjeru predlagatelja zakona da se uredi i dinamizira sustav znanosti i visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj tako da se uz ista financijska sredstva iz državnog proračuna postigne veća kvaliteta znanstvenih istraživanja i visokoškolske nastave. Međutim, čini nam se da su prijedlozi zakona načinjeni na brzinu i površno, što može biti vrlo opasno za sustav koji je prevažan za svekoliki razvoj Republike Hrvatske. Po našem mišljenju, izostala je **dubinska analiza** postojećeg stanja sustava, nisu sasvim jasno definirani mjerljivi ciljevi koje promjene zakona trebaju ostvariti, **nije definirana strategija** ostvarenja tih ciljeva te nisu provedene simulacije odvijanja procesa. Možda predlagatelj ima jasnu strategiju, ali ju je iz prijedloga zakona teško iščitati.

Nacrti prijedloga zakona moraju se pripremati uz odgovarajuće savjetovanje sa zainteresiranom javnošću, sukladno propisima i standardima dobrog vladanja. Prvi korak u tom pogledu treba biti donošenje jasne nacionalne Strategije o razvoju znanosti i visokoga obrazovanja.

Predloženim rješenjem preustroja Sveučilišta zapravo se gasi pravna osobnost sastavnica, sa sasvim nejasnim načinom funkcioniranja i raspodjele sredstava. To nije integracija sveučilišta nego njegova centralizacija, što je vrlo loše rješenje, posebice ako se ima na umu velika raznolikost između fakulteta, načina studiranja i broja studenata po pojedinim sastavnicama. Čak se niti pod osnovnim pojmovima fakultet posebno ne definira. Centralizacija kakva je predviđena nacrtom Zakona o sveučilištu neprovediva je na Sveučilištu u Zagrebu. Pritom se radikalna promjena ustroja sveučilišta nameće bez ikakvog prijelaznog razdoblja.

U nacrtima prijedloga zakona nema odredbi o izboru nakon određenog vremena (svakih pet godina) osoba izabranih u znanstveno-nastavna zvanja i na radna mjesta na sveučilištu, već je uvedena obveza podnošenja izvješća o radu Senatu sveučilišta najmanje svake tri godine. Iz ovoga slijedi da su sasvim nejasni mehanizmi i kriteriji napredovanja. Smatramo da se time narušava dosadašnja struktura, onemogućava napredovanje mlađih i srednjih generacija znanstvenika te destimulira znanstvene novake i suradnike postdoktorande. Posljedice toga mogu biti dugoročno nesagledive.

Rješenja organizacije sveučilišta navedena u nacrtu prijedloga Zakona o visokom obrazovanju primjerena su za relativno mala sveučilišta (po broju fakulteta, po broju nastavnika/istraživača, odnosno po broju studenata). Drugim riječima, nisu primjerena za najveće i najstarije Sveučilište u Hrvatskoj - Sveučilište u Zagrebu. Prihvatanjem ovakvih rješenja iz nacrta prijedloga Zakona o visokom obrazovanju i Zakonom o sveučilištu onemogućava se učinkovito upravljanje zagrebačkim sveučilištem i nameću veliki troškovi novog ustroja bez ikakve procjene o opravdanosti takvih troškova. Postavlja se pitanje da li je predloženi zakon zapravo poticaj na razbijanje zagrebačkog sveučilišta. Jedan od stavaka koji posebno ukazuju na to da predloženi zakoni zapravo predstavljaju poticaj na razbijanje zagrebačkog sveučilišta jest ograničavanje broj članova Senata sveučilišta na najviše 30 (članak 11. stavak 2. Zakona o sveučilištu). Time u slučaju zagrebačkog sveučilišta ne bi sve sastavnice imale predstavnika u Senatu, što smatramo neprihvatljivim.

Nacrtima prijedloga zakona gotovo se izjednačuje značaj sveučilišta i veleučilišta. Na primjer, na sveučilišni diplomski studij može se upisivati i osoba koja je završila stručni preddiplomski studij na nekom od veleučilišta (članak 30. stavak 3. Zakona o visokom obrazovanju). Time se obezvređuje značaj sveučilišnog obrazovanja i potiče "procvat" privatnih veleučilišta kao lakog puta do željene kvalifikacije (barem na papiru).

U potpunosti je neopravdano uvoditi novi sustav ocjenjivanja A-F sa šest ocjena (članak 42. Zakona o visokom obrazovanju). Postoji više razloga za to: (1) U mnogim državama Europske unije koje su uvele model sa šest ocjena prije petnaestak godina sada napuštaju taj model i vraćaju se tradicionalnom načinu ocjenjivanja. Stoga je u potpunosti neopravdano uvoditi model koji je Europska unija odbacila kao loš. (2) Tradicionalni način ocjenjivanja je dobar i ne postoji niti jedan razlog zašto bismo ga mijenjali. (3) Prelazak na novi način ocjenjivanja je izuzetno skup - potrebno je modificirati informacijske sustave te nije jasno na koji način bi trebalo ocjenjivati studente koji započnu studij po jednom sustavu, a završe ga po drugom.

Novi zakoni će "zaživjeti" tek kada se donese većina podzakonskih akata i pravilnika (npr. novi sveučilišni statut i pravilnik). Kako način tumačenja i implementacije zakona uvelike ovisi o spomenutim dokumentima koji tek trebaju biti napisani, nije moguće niti tumačiti novi zakon niti ga implementirati dok ti dokumenti ne budu doneseni. Stoga će sva sveučilišta biti "paralizirana" barem godinu dana dok ti akti ne budu doneseni. Stoga predlažemo da se odgodi primjena zakona sve dok svi podzakonski akti i pravilnici ne budu doneseni.

Broj redovitih i izvanrednih profesora ograničen je jednostavnom administrativnom uredbom da broj docenata mora biti najveći. Nadalje, predložena metoda izbora u znanstveno-nastavna zvanja izrazito je nestimulirajuća za mlade, darovite znanstvenike.

Na temelju svega navedenoga konačan zaključak i stav Fakulteta elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu jest da postojeće nacрте prijedloga Zakona o znanstvenoj djelatnosti, Zakona o visokom obrazovanju i Zakona o sveučilištu **treba povući iz procedure** jer se moraju pripremati uz odgovarajuće savjetovanje sa zainteresiranom javnošću, sukladno propisima i bez zadiranja u autonomno uređeni ustroj sveučilišta.

PRIMJEDBE NA NACRT PRIJEDLOGA ZAKONA O VISOKOM OBRAZOVANJU

Članak 42. stavak 3.

Uvode se ocjene od A do F i FX, koje obično prepoznajemo kao ECTS ocjene (ECTS Users' Guide, 1998.). Uvedeni su i njihovi brožčani ekvivalenti (6, 5, ... 2, 1).

1. problem – ne znamo **što se promjenom sustava ocjenjivanja željelo postići**, kakve bi kvalitativne promjene nastale i **koja bi bila korist od uvođenja novog sustava ocjenjivanja**.
2. problem – **opisi značenja pojedinih ocjena** neprecizni su (takva slična tumačenja postoje u austrijskom sustavu, za ocjene od 1 do 5, ali ne bi trebalo imitirati nešto što nije dobro, bez obzira iz koje zemlje/sustava dolazi).
3. problem – ove nove "ocjene" (A do F i FX) opisane su kao **apsolutne ocjene**, odnosno, apsolutna mjera studentovog znanja. Međutim, ako je predlagatelj Zakona htio uvesti ECTS ocjene, onda treba znati da su **ECTS ocjene relativne ocjene**, odnosno da one definiraju studentov uspjeh relativno, u odnosu na grupu. Postavlja se pitanje **čemu uvoditi ocjene koje sličje ECTS ocjenama, a koje imaju sasvim drugačije značenje**.
4. problem – **Europa napušta ideju o ECTS ocjenama**.

Iako su ECTS ocjene bile zamišljene kao univerzalne, sveučilišta ne žele odustati od svojih nacionalnih sustava ocjenjivanja. U toj situaciji ECTS ocjene, umjesto da olakšaju prijenos studentovih postignuća ostvarenih na sveučilištu domaćinu, zapravo ga uvelike otežavaju.

Prilikom (dvostrukog) preslikavanja ocjena:

nacionalna ocjena → ECTS ocjena → druga nacionalna ocjena
dolazi do gubitaka informacija. Tako na primjer, preslikavanje iz sustava s 12 prolaznih ocjena (Italija), preko 5 ECTS prolaznih ocjena u sustav s 10 prolaznih ocjena (Belgija), ili obratno, daje lošiju korespondenciju originalne i konačne ocjene od preslikavanja koje bi bilo napravljeno izravno:
nacionalna ocjena → druga nacionalna ocjena.

Nove su tendencije (**ECTS Users' Guide, 2009.**) da se uz nacionalnu ocjenu, koja može biti apsolutna ili relativna, koriste podaci o zastupljenosti pojedine ocjene na jednom predmetu/studiju/sveučilištu kroz jednu ili više godina, što bi onda preciznije definiralo "težinu" pojedinačnih ocjena i olakšalo izravno preslikavanje ocjena iz jednog nacionalnog sustava u drugi.

5. problem – prelazak na novi sustav ocjenjivanja

Predviđa se da ovaj Zakon stupi na snagu osmog dana od dana objave u Narodnim novinama, pa će prema tome tada stupiti na snagu i novi sustav ocjenjivanja. **Predlagač zakona je propustio procijeniti troškove koje će ova promjena donijeti.** Potrebne promjene u postojećim informacijskim sustavima u visokom školstvu u RH nije moguće obaviti u roku od osam dana. Za to bi bilo potrebno najmanje nekoliko mjeseci. **Također, predlagač zakona je propustio definirati prijelazne odredbe vezane uz sustave ocjenjivanja.** Zbog toga smo pokušali osmisliti moguće scenarije, njihove posljedice i cijene njihovog provođenja:

SCENARIJ 1

Stupanjem na snagu novog načina ocjenjivanja svi ispiti i ostale aktivnosti koriste novi sustav ocjenjivanja, do tada položeni ispiti zadržavaju svoje stare ocjene.

Posljedica: U visokoškolskom sustavu, na potvrdama s prijepisom ocjena i na Dopunskoj ispravi o studiju kojima sustav visokog školstva komunicira s vanjskim sustavima **paralelno imamo ocjene iz različitih sustava i s različitim značenjem.** Takvu situaciju bismo imali sve dok i zadnji student koji je položio makar jedan ispit po starom sustavu ne napusti sustav visokog školstva. Kako bi to izgledalo prema van i što bi o nama mislili ljudi koji bi došli u doticaj s takvim našim dokumentima ne bismo niti pokušali analizirati.

Cijena: Za prilagodbu svih informacijskih sustava za rad s dvojnim sustavom ocjenjivanja (ISVU, ostali informacijski sustavi, razne druge evidencije, sustavi e-učenja, ...) procjenjujemo da bi bilo potrebno utrošiti **znatna financijska sredstava.**

SCENARIJ 2

Stupanjem na snagu novog načina ocjenjivanja svi ispiti i ostale aktivnosti koriste novi sustav ocjenjivanja, a za do tada položene ispite ocjene se preračunavaju u novi sustav.

Posljedica: Takve ocjene nisu vjerodostojne. Stoga je ovaj scenarij **potpuno neprihvatljiv.** Situacija bi se eventualno mogla **legalizirati rješenjima o preračunavanju ocjena.** Takva rješenja trebalo bi izdati **svakom studentu** (ISVU trenutno sadrži podatke o više od 370.000 studenata; dobar dio njih je još evidentiran u drugim pomoćnim ili priručnim evidencijama; stotinjak tisuća studenata koji nisu evidentirani u ISVU sigurno su evidentirani u nekim drugim informacijskim sustavima).

Cijena: Za prilagodbu svih informacijskih sustava za rad s novim sustavom ocjenjivanja (ISVU, ostali informacijski sustavi, razne druge evidencije, sustavi e-učenja, ...), preračunavanje ocjena u svim postojećim sustavima i izdavanje rješenja svim studentima procjenjujemo da bi bilo potrebno utrošiti **vrlo velika financijska sredstava.**

SCENARIJ 3

Postojeće studente i dalje ocjenjujemo starim ocjenama, nove studente ocjenjujemo novim ocjenama.

Posljedica: Na istom ispitu nastavnik ocjenjuje studente koristeći različite sustave ocjenjivanja. Ovaj scenarij je teško provediv, takav način ocjenjivanja je nekorektan i time je i ovaj scenarij neprihvatljiv.

Komentar: Čini se da se pokušava, sa zakašnjenjem od 13 godina, uvesti europski sustav ocjenjivanja **kakav Europa danas napušta.**

ZAKLJUČAK

Trošak uvođenja novog sustava ocjenjivanja stajao bi porezne obveznike (na ovaj ili onaj način) **barem stotinjak milijuna kuna.** Očekivane koristi od uvođenja novog sustava ocjenjivanja nam **nisu poznate, dapače, smatramo da ih nema.** **Stoga zahtijevamo da se odustane od uvođenja novog sustava ocjenjivanja.**

Članak 54. stavak 1.

Status studenta – vrlo je čudno da studentu koji ne upiše sljedeću akademsku godinu / sljedeći semestar ne prestaju prava studenta. Predlaže se dodati: "kad se ne upiše u tekuću akademsku godinu."

Članak 56. stavak 4.

U prijedlogu zakona stoji da najviši relativni udio u ustroju znanstveno-nastavnih radnih mjesta imaju docentska mjesta. Odredbu je potrebno ublažiti time da se poveća ukupni broj radnih mjesta od kojeg se gleda. Predlažemo da se gleda relativni udio od radnih mjesta koja su potrebna na sveučilištu, a ne trenutno stanje. Dodatni prijedlog kojim bi se omogućilo lakše napredovanje s docentskog mjesta bio bi da se redoviti profesori u trajnom zvanju ne bi brojili. Dakle, predlažemo da se gleda relativni udio od "protočnih" mjesta, a to su sva znanstveno-nastavna mjesta osim redovitog profesora u trajnom zvanju. Naime, nema smisla uspoređivati broj ljudi koji napreduju s brojem onih koji su u točki akumulacije, a to je trajno zvanje.

Članak 77.

Predlažemo da se doda stavak kojim bi se regulirala situacija kada neke struke nedostaje na sveučilištu - npr.: "Sveučilište treba svake 3 godine napraviti novi plan ustroja i broja znanstveno-nastavnih radnih mjesta po znanstvenim poljima."

Članak 99. - predlažemo da glasi:

(1) S osobama koje su na dan stupanja na snagu ovoga Zakona zatečene na suradničkom radom mjestu **asistenta** visoko učilište sklapa ugovor o radu na neodređeno vrijeme.

(2) Osobe koje su na dan stupanja na snagu ovoga Zakona zatečene na suradničkom radom mjestu **znanstvenog novaka** zadržavaju postojeći ugovor o radu.

(3) Iznimno, osobe zatečene na suradničkom radnom mjestu **znanstvenog novaka**, koje ispune uvjet stjecanja akademskog stupnja doktora znanosti za vrijeme trajanja ugovora o radu na određeno vrijeme od šest godina, nakon stupanja na snagu ovoga Zakona mogu sklopiti ugovor o radu na određeno vrijeme na suradničkom radnom mjestu - suradnik postdoktorand do ukupno deset godina, računajući od dana zaključenja prvog ugovora o radu na određeno vrijeme na suradničkom radom mjestu.

Obrazloženje: Predlagač Zakona previdio je činjenicu da trenutno asistenti imaju zaključen ugovor o radu na određeno vrijeme.

OPĆA PRIMJEDBA:

U nacrtu prijedloga Zakona pojavljuju se termini "Rektorski zbor" i "Rektorska konferencija". Ako se radi o istom pojmu trebalo bi ga ujednačiti, uz napomenu da ovo potvrđuje kako se nacrtima prijedloga zakona pristupilo na brzinu i površno.

PRIMJEDBE NA NACRT PRIJEDLOGA ZAKONA O ZNANSTVENOJ DJELATNOSTI

Članak 48. stavak 2.

"Suradnik postdoktorand koji je zaposlen na istoj znanstvenoj pravnoj osobi gdje je bio na suradničkom radnom mjestu znanstvenog novaka mora najmanje godinu dana provesti u drugoj znanstvenoj pravnoj osobi u statusu gostujućeg suradnika postdoktoranda."

Smatramo da je ovakva odredba neprimjerena maloj državi i stavlja u nepovoljan položaj postdoktorande koji imaju obitelj o kojoj se trebaju brinuti. Predlažemo da se ovaj stavak članka 48. preformulira na način da će se takvo gostovanje uzeti kao prednost pri zapošljavanju na radno mjesto docenta. Pored toga, ovom odredbom otvara se i problem održavanja nastave, uz sasvim nejasne mehanizme financiranja.

PRIMJEDBE NA NACRT PRIJEDLOGA ZAKONA O SVEUČILIŠTU

Članak 8. stavak 4.

Nije jasno koji su to opravdani slučajevi da pojedini fakulteti zadržavaju pravnu osobnost?

Članak 10.

Ako rektora bira senat onda bi ga senat trebao i razriješiti dužnosti, a ne sveučilišno vijeće.

Članak 11. stavak 2.

Broj članova senata bi trebalo odrediti sveučilište svojim statutom, a ne ograničavati Zakonom.

Članak 12.

Nejasno je tko može biti član sveučilišnog vijeća - član drugog sveučilišta, instituta ili iz gospodarstva?

Dekan

Prof. dr. sc. Nedjeljko Perić